

MAGYAR MŰSA.

Költ Bétsben 5. Aprilisbén. 1788.

Pofony 2-dik Mártzii Sz. S.

Nó Naturálifta néked bé-adának!
 Hogy a' minap rólad Verfeket irának
 Ne bánd, a' mint láttzik, Pap volt a' szerzője
 Könyvből tudja, hogy ki, 's mi a' Teremtője
 Könyvből tudja, hogy van tökéletessége
 Edgy erányusága, 's feneketlen vége. —
 Ha ideák nélkül jövünk e' Világra,
 Hogy vezethet engem edgy olly valóságra
 A' természet? kinek szent 's bölts akarátja,
 Esz nélkül az embert e' földre hozatja,
 Ha ez ugy van; így a' *Plátók Sokrátetek,*
 Az igaz Istennel már esmeretefek.
 Az *Areopágús* mint esmeretlenek,
 Ofzlopot nem emelt volt úgy az Istennek. —
 Ofztán, más a' *Lélek*, más biz' az *értelem*
 Ezt keresem, de az ugy születik velem.
 Edgy mái gyermeknek már a' pólájába
 Minthogy fir, nevet, van lelke valójába,
 Van-é esze? nintsen, nem tud gondolkozni

R

Ha

Ha érez, ugy nevet, ugy tud sírátkozni.
 No az értelemmel ha hát edgy a' Lélek:
 Az a' következés, hogy valamig élek
 Ugy, , minthogy az ezem nő, nő a' lelkem-is
 Ezt fenki nem hiszi, nem hiszem hát én-is —
 Ofztán, az Iftnek, ha az esméreti
 Nálad oh halandó! igaz természeti!
 Mért tisztelt *Egyiptom* hagymákat, retkeket,
Görög Pallást, *Róma* a' *Jupiter*eket?
 Az *Amerikánus* imád majom fogat,
 Mikor ott a' *Spanyol* ágyukat harfogat.
 Bár a' természetnek, a' mint *Neuton* mondja,
 Edgy dologra mindég edgy forma a' gondja.
 De tán elő számlálsz minden *Nemzet*eket
 A' kik tiszteltek illy, vagy olly *Istene*ket.
 Ezt a' tráditzió, 's virtus tselekette,
 Vagy a' dolgoknak nem tudott eredette.
 A' mái *Vallás*ban a' ki jelentetett
 Isten edgy, de azért hány gyülekezetet.
 Számlálhattz a' mái *Keresztyének* közöt,
 Bár *Urunk* meg-mondott vólt minden eszközzöt.
 Ez citál *Jakabból*, már amaz *Péterrel*
 Mást próbál, mit tsinálsz az illyen emberrel?
 A' millyen észbeli *Vallás* kereseted,
 Tsak a' mellett hartzolsz, s' ollyan feleleted.
 Ollyan, mert keresett jószág az értelem
 Könyvből szerzettem azt nem született velem.
 Hogy edgy örült szegény, eszét el-vezttette.
 Vajjon oda van-é a' lelke mellette?
 Nims; mert nevet, eszik, jajgat, ollykor tántzba-
 Kerekedik, bár van keze lába lántzba,
 'S ha el-vezett vólna a' lelke belölle,

Hogy

Hogy meg-hólt, mingyárt azt mondanák felölle,
Más hát így a' Lélek, más így az értelem,
Ezt kerefem de az úgy születik velem. —
A' mely nyelvbe nőtt-fel ki kitsitsységébe,
Azon gondolkozik egész életébe
A' nyelv csak accidens, hát nem természeted,
Néma vagy, lám még-is fojtatod életed.
A' vaknak a' színről más az ideája
Mint neked; más hát az értelme táblája
Te vak, ott hallásból kerefed az eszed,
A' hol te két szemü ideáid veszed.
Pedig olyan Lelkek, mint edgy ép nem esnek,
Azoknak a' kiknek szemek ki-esnek.
Accidens, hogy téged neveznek Gábornak
Accidens, hogy a' Sert úgy hívják nem bornak.
De hogy a' dolgoknak tudd külömségeket,
Meg-kelle tanulnod e' nevezeteket,
'S így judiciumot eszed úgy szerezett
Hogy két külömséget sensusod érezett,
Ítéletet hozol? akkor hát azt mondod
Hogy érzed, hogy fujjosbb ez, 's kifsebb a'
gondod, — —
Judicálsz, hogy millyek im' ezen két testek
Azt mondod ki a' mit sensusid kerestek.
Itt az értelmeket érzékenység adta,
Nem tudom K. Uram ezt miért tagadta.
— De talán azt mondod, hogy értelmek, eszed,
Ideáid öszve vételül veszed.
Kerestett jószágnak mondja, a' miat látod
Azt a' tapasztalás, miat igaz barátod.
Mert ha eszed minden része csak kerestett,
Természeti jus az egészre sem esett. —

De az *éft* már most más értelembbe vegyük,
 Hogy edgy *gondolkozó tehetségnek* tegyük.
 De ha ideáid nálad tsak szerzettek,
 Tsak azok hát a' mit *szeszifid* érzettek.
 Az *érzékenységbe* van hát *tehetséged*,
 A' *teszsz* más állatok-felett nagyá téged.
 Légy vak, 's egész tested meg-rakva hibákkal,
 Leljen guta ütés, kinlódj nyavajákkal.
 Gondolkozni való értekid meg-hülnek,
 A' nyavajak tiszta ideát nem szülnek.
 Az örültnek a' kell, hogy tested gyógyítsák,
 Hogy jó gondolatit helyére állítsák.
Tehetség? de mit ér ha nem pallérozod,
 Hogy ha a' *Konyveknek* óráid áldozod.
 Mind a' tudományid értelmid ugy nőnek
 Ugy hívnek, ha tanulsz oltán edgy bölts főnek.
 De így a' munka tett ám tudófsá téged,
 Nem az hogy már benned meg vólt *tehetséged*.
 Festést, meg musikát tudnál ha akarnál,
 De az *imperfectum* nem jó a' Magyaránál.
 Álhattál volna még minden mesterségre
 Edgyet sem tudsz, ki mit ád a' *tehetségre?*
 Van Zatskód, hogy el-fér 2 millom: bele,
 De ha benne nintsen, nints hát, mit érsz vele?
 'S ha ez a' *tehetség* van a' *természettől?*
 Mért ád annak többet, mirt húzza-el ettől?
 Ha mindenben a' bölts természet kegyelme
 Edgy forma, mért kifs 's nagy az emberi elme?
 'S ha mind büntetést, mind törvényt edgyet szabott
 Edgy formán hogy büntet, 's kis 's nagy elzü
 rabott?
 Itt ugyan azt mondják, *Roufseauú* még máfok,

Hogy az ilyen kis 's nagy tálentom adáfok.
Organizátziókn' hijja 's fáinsága
De hát az Urfiak 's Jányok sokasága?
Ezek mondom birnak így nagy tehetséggel,
Mert érzékenységek bir nagy kényeséggel.
Organizátzió be fein van nálad,
Oh szép nép! de rövid — hozzfzú a' haj-szálad
Ofztán a' dólgek közt edgy az észre vétel,
Minden ép emberbe, 's az itélettétel.
A' szén leg-feketébb én nállam, mint másnál,
A' hó leg fejeőbb Péternél Tamásnál.
'S e' szerént edgy paraszt fintz jó struktúrába,
Mert tudós Papjának nem vág a' nyomába.
De hát így a' Gustús? — az a' tzifra Legény
Társaságot tesz-fel, nem természet szegény. —
Ha *Neuton* ortzája almától nem kékül,
El lesz a' Világ egy izép *Systema* nélkül.
Musika-is úgy van, azt minden meg valja,
Hogy ha *Pythágorás* a' Kováts-szót halja.
Ha nem forgolódik ott a' Pinter körül,
Theorémájának úgy nem igen örül.
Ládd hát, a' találmány, az ész, 's tán mindenek
Történetből esett dólgektől függenek.
Vagy hát *Pythágorás* 's *Neuton* hogy ezeket
Fel-találták akkor nyertek így ezeket
Vagy ha a' tehetség meg vólt elébb benne,
Mért oka az alma 's a' Kováts mindenaek?
Mert tsak addig nyulik minden tehetségünk
A' meddig tapasztal az ézékenysegünk,
A' mit én nem látok, én azt nem kívánom,
Nem-is gondolkozom rólla, nem-is bánom.
Le esik az alma, hallom a' Kovátsot,

Látom mérni vagy a' Pintért vagy az Átsot.
 Meg van a' tehetség, de nints Theoréma,
 Mert nem gondolkozom rajta, nints Systéma,
 De mi hát az oka hogy ugy gondolkozzam ?
 A' Sensus, 's figyelem, ok, hogy azt ki hozzam
 Vagy a' Sensusal edgy hát e' tehetség 's kints,
 Mert ha nem érzelz, ugy gondolkozásod sints,
 Vagy ha e' tehetség, ens, 's természet benned
 Hogy kell neked örült e' nélkül el-tenned,
 A' mi essentziám nekem, 's természetem,
 A' mig élek foza azt el-nem veszthetem.
 No hát más a' Lélek, más hát az értelem,
 Ezt keresem, de az ugy születik velem,
 A' mit az Istenről tudók, hát kerestem,
 Nem tudom Ádammal hogy én-is el-estem.
 Nem tudom hát hogy van az Ur igazsága,
 Nem tudom meddig ér nagy irgalomsága,
 Ha szemem a' dolgok közt okúmlálódik,
 Ugy látom minden test hogy refólváladik.
 Ha nézem nagy Atyám 's nagy Anyám testeket.
 Ugy látom a' sírbe, mint porrá letteket.
 A' port 's gözt el-hozza a' szél Ásiából,
 'S vizsza viszi a' mit kapott Afrikából.
 Hogy hát az Istent, 's a' többit el-hihessed,
 Az illy ártikulúft a' Könyvbe keresed. —
 Ha még körül nézem ez egész Világot,
 Hogy hogy állittsam meg itt a' Szabadságot.
 Ha nézek az Egek Királyi Székére,
 Ott akadok minden dolgok lántzszemére
 A' hól minden dolgok ugy fojnak egymásból
 Hogy más leszfz az első vólt környülállásból.
 A' Környülálláson nints hatalom nállad,

A' mint az akarja, úgy tartod a' Vállad. —
Ha Szabadság helyet veszed akaratod,
Ez bődogságra néz magad jól tudható.
Melyhez úgy hajlik az ember természeti,
Hogy minden dögának az a' végezeti.
'S nem óltya el semmi ezen kívánságod,
Hogy ne keresd jó, vagy tettő bődogságod.
Itt a' Szabadsággal hogy uralkodhatol,
Ha e' kívánságnak nem parantsolhatol —
Hát ha két dolog közt most választást hagyok,
Szabadság az? nem, mert hogy most okos va-
gyok
Azt mutatom meg, mert lám azt választottam,
Melybe bődogságot nagyobb tartottam. —
Üfsétek az olyan D — — ni Pistát,
A' módi szerént lett bölts Naturálistát.
En meg még fok ezer mért földnyire állok,
Titkodba természet mig bé-kukutskállok.

Ungi Pál emlékezetére, ki hazájába indula,
de Győrben elérvén jobban-is utolsó nya-
valjája, meg-hala Febr. 8 dikán, és 9 di-
kén nagy sokaságtól késértetvén, igen tisz-
tisztességesen el-temeté Sz. N. I. Ur.

Pofonyból Ungi Pál hazádba indulál,
Győrig el-fáradván, meg-szállál, 's ki-mulál.
Utazásod' tzelja közzül a' meszfzebet
El-éred, 's két hazád közzül a' leg-szebbet.
Mert te már el-jutván vigadsz Mennyországban,
Máfokat itt hagyván firni e' Világban.

Hol a Magyar Kurir Kengyelét tartottad, (*)
 És az élő Trenknek éltet fordítottad.
 Több hasznot-is tevé a Magyar Hazánk,
 Oh ifju lakosfa Isten Országának!
 De nem tzelem rövid jó utazásodat
 Le-irni, jelentem csak a szállásodat.
 A pedig Győr vára, a melyben meg-állál.
 'S edgyik Hoftárjába végképpen bé-szállál.
 Nyugodjál; el-érted boldog végső véged,
 Szerentsi Nagy István eltemete téged.

Andrád Sámuel.

No

(*) Mert a M. Ujság Irónak-is volt Iró Deákja Bétsben
 200 for. Penzióval; most utóljára pedig írta a Fofonyi
 Magyar Hir-mondót.

Bév-Komárom. I. A' leg-hidegebb napunk a
 télen volt Februáriusnak 6-dik napja, de akkor-is
 csak 5 g. hűtsal szállott alább a (0) a' Kineső a'
 Meleg-mérőben. Tavaj még Aprilisben is nagyobb
 hidegeink voltak mint most egész télen; úgy hogy az
 egész tél hasonló volt edgy magát kedveltető őszhez.
 — 2. Az el-múlt Jofes naptól fogva a' mostanig
 réz-szerént elsőben réz-szerént hóban esett itt nál-
 lánk 32 tzóll és 2/6 első viz.